

ANMELDELSER

Mediekommissionen: Betænkning om de trykte mediers økonomi og beskæftigelse

Mediekommissionens betænkning nr. 3, betænkning nr. 972, Århus 1983, 132 sider

Anmeldt af: Bjarne Bo Jensen, arbejdsløs medieforsker

Mediekommissionens betænkning nr. 3 handler, som titlen siger, om de trykte medier. Det er imidlertid dagspressens specielle forhold, som tiltrækker sig den største interesse både i betænkningen og i den almindelige debat. Denne anmeldelse drejer sig udelukkende om Mediekommissionens overvejelser vedrørende dagspressen, også fordi jeg vil begrænse mig til det, jeg har forstand på.

Forhistorien

Selvom betænkningen hedder noget med 'økonomi og beskæftigelse', er det jo ingen hemmelighed, at det er spørgsmålet om statsstøtte, det handler om.

Diskussionen om en eventuel statsstøtte til dagspressen startede for snart 20 år siden. I midten af 60'erne var den såkaldte 4-bladskrig slut. Tidligere havde stort

set enhver provinsby 4 partiaviser, som imidlertid udkonkurrerede hinanden. Efterhånden havde hver provinsby kun én avis tilbage, som var forvandlet til omnibusavis, dvs. en ikke-partipolitisk orienteret avis.

At der foregik en strukturrationalisering, således at 4 små aviser blev til én større bekymrede kun de aviser, som måtte lukke. De tilbageblevne aviser drog et lettelsens suk, efterhånden som de så sig selv som monopolavisen i området. Alle havde fået en klar fornemmelse af, at bladdøden skyldtes "4-bladskrigen", og at bladbestanden nu havde nået et 'naturligt leje' med en monopolavis i hver provinsby.

Men bladdøden aftog ikke. Den fortsatte med næsten uanfægtet styrke i endnu 5-10 år. I denne periode opstod en ny form for konkurrence, hvor de nye monopolaviser ekspanderede ind i hinandens centre. Nogle af de nye monopolaviser blev større og større, og underlagde sig naboavisernes områder. Samtidig åd BT og Ekstra Bladet sig kraftigt ind på provinsmarkedet.

Det var denne konkurrencesituation, som førte til diskussioner af, hvorvidt staten burde gøre noget for at hindre den fortsatte bladdød. Det førte til, at der i slutningen af 60'erne blev lavet en betænkning, 'Dagspressen og samfundet' (bet. nr. 536/1969). Denne betænkning er forgængeren for Mediekommissionens betænkning nr. 3.

Betænkningen fra 1969

I betænkningen fra 1969 var der gennemført en meget grundig analyse af strukturudviklingen. Det konstateredes, at der er tale om en benhård konkurrence dagbladene imellem - også efter 4-bladskrigen - og at denne konkurrence i sig selv er den væsentligste årsag til bladdøden.

Denne analyse kunne kun føre til den konklusion, at "offentlige foranstaltninger rimeligvis kun (vil) kunne hæmme koncentrationsudviklingen mærkbart, såfremt de giver de underlegne aviser mulighed for forholdsmæssigt at holde trit i udgifts- og aktivitetsniveau ..." (bet. nr, 536/1969, side 21).

Det er med andre ord nødvendigt med selektiv støtte til de aviser, som er truet. Da analysen skulle omsættes til anbefalinger, og da disse blev ført ud i livet i lovgivningen, var der imidlertid tale om den generelle støtte til alle dagblade, som dagbladernes arbejdsgivere kunne acceptere: Udvidet offentlig annoncering, oprettelse af et finansieringsinstitut for pressen og nedsættelse af posttaksterne for avis-distribuering.

Baggrunden for at arbejdsgiverne går ind for den generelle støtte er utvivlsomt, at denne også er til gavn for de store og stærke bladhus, som dominerer arbejdsgivernes organisationer. Flere af de små truede dagblade har gennem tiden protesteret mod denne holdning - uden held.

Den nu eksisterende generelle støtte, fritagelse for papirafgift (fra 1940), fritagelse for moms (fra 1967) og de ovenfor nævnte foranstaltninger, som blev vedtaget i begyndelsen af 70'erne, er sådan indrettet, at de største aviser får mest. Hvis den eksisterende støtte derfor har haft nogen indflydelse på bladdøden, har det været den negative. De stærke er blevet stærkere, konkurrencen er blevet yderligere skærpet.

Ny teknik

Ved indgangen til 70'erne blev denne udvikling imidlertid delvis bremset af den ny teknik, hvorved bladdøden stagnerede. Godt nok fortsatte bladdøden i 70'erne, men sammenlignet med den forudgående periode er der tale om at færre blade måtte lukke. Siden 1975, hvor den ny tekniks virkninger begyndte at slå igennem, har der praktisk talt ikke været nogen bladdød.

Den ny teknik har kunnet forhindre bladlukninger fordi det var de små - eller rettere svage - blade, som først indførte ny teknik. Herved blev de svage blade i monopolavisernes periferier i stand til at bremse monopolavisernes ekspansion, fordi den ny teknik gav de svage aviser en bedre konkurrenceposition. Dette viser, at foranstaltninger, som skal hæmme bladdøden, må gribe ind i avisernes indbyrdes konkurrence.

Det er oplagt, at den ny teknik kun giver de svage blade en stakket frist, fordi de stærke blade også efterhånden er kommet med i indførelsen af ny teknik. Flere blade har haft alvorlige overgangsproblemer som gør, at den ny teknik endnu ikke har haft den indflydelse på branchens struktur, konkurrenceforholdene og økonomien, som visse dagbladsejere havde håbet på. Når disse overgangsproblemer er slut, er den neutraliserende effekt, som ny teknik har haft på bladdøden også væk.

Herefter vil bladdøden genoptage sit styrtdyk - i takt med at dagbladsejernes håb indfries.

Betænkningen fra 1982

Det første, som springer i øjnene ved Mediekommissionens betænkning er, at der slet ikke er tale om den grundige analyse, som udmærkede betænkningen fra 1969. Der mangler en analyse af den konkurrenceform som opstod, da 4-bladskrigen var slut. Der er ikke ét ord i betænkningen til karakteristik af bladenes indbyrdes konkurrence.

Tværtimod betegnes de lokale provinsavisers situation som at de "har en monopolstilling" (side 12) fordi der kun er 2 provinsbyer tilbage, hvor der udkommer mere end én avis. Det vidner om en ringe forståelse for provinsavisernes truede situation at kalde dem monopoler. De er i skarp konkurrence med naboblade og med de landsdækkende aviser.

Således er f.eks. Roskilde Tidende hårdt presset fra Dagbladet (Ringsted) og fra københavnske blade. Overalt i Jylland er de lokale blade i skarp konkurrence med naboblade og truet af en regionalavis (de to Stiftstidender og Vestkysten) og af landsdækkende aviser, først og fremmest Jyllands-Posten. Hele betænkningen igennem behandles provinsaviserne under ét, Frederiksborg Amts Avis og Helsingør Dagblad er ét fedt.

Problemet er, at dagspressens konkurrenceforhold, markedsforhold og økonomi næsten ikke har været analyseret i dansk massekommunikationsforskning. De analyser, som er lavet, er desuden stort set forældede, idet de omhandler

situationen under 4-bladskrigen.

Der eksisterer altså ikke færdige analyser, som Mediekommissionen kunne bygge deres vurderinger på. Og kommissionen har åbenbart heller ikke ønsket at igangsætte sådanne analyser, idet det er blevet afvist at tilknytte medieforskere til kommissionens sekretariat.

Noget tyder på at betænkningens analyse ikke måtte blive for grundig - og det blev den heller ikke.

Men når udviklingen i 70'erne slet ikke er analyseret, hvordan skal man så blive i stand til at gætte bare nogenlunde præcist om udviklingen i 80'erne?

Hvad er problemet?

I betænkningen fra 1969 var det den fortsatte koncentrationsproces og dennes betydning for pressens 'demokratiske funktion' som var problemet - i hvert fald den formulerede bekymring bag analyserne. Det er ikke tilfældet i betænkningen fra 1982. Ifølge den er hovedproblemet bladhusenes svigtende økonomi.

Det nævnes flygtigt i starten af betænkningen, at 4-bladssystemet er forsvundet og at antallet af dagblade fortsat er faldende. Herefter drejer resten af betænkningen sig om bladhusenes indtjeningsmuligheder og økonomisk krise. Afsnit 7.1 (side 80-81) hedder godt nok 'Behovet for en pressepolitik', men det viser sig ved nærmere bekendtskab at være én lang undskyldning for, hvorfor disse pressepolitiske spørgsmål ikke inddrages. Forklaringen går på, at den økonomiske krise for bladhusene er så akut, at konkrete forslag til forbedring ikke kan afvente en større principiel debat.

Hastværket er gjort til en dyd. Måske er det derfor, betænkningen er propfuld af sjusk og fejl?

Oplagsudviklingen

Udviklingen i dagbladenes oplagstal beskrives i betænkningen gennem referater af materiale, som er tilvejebragt af Den grafiske Højskole. I kapitel 2 refereres den såkaldte Arbejdskraftprognose, som bl.a. indeholder en prognose for oplagsudviklingen frem til 1985. Prognosen forsøger at bestemme hvilke faktorer som påvirker oplagstallene, for herigennem at sige noget om den fremtidige udvikling.

Det konstateres, at dagbladenes samlede oplag er stagneret omkring 1,8 millioner eksemplarer pr. dag. Oplagstallet pr. indbygger er ligeledes stagneret ved 36 aviser pr. 100 indbyggere. Imidlertid er den relevante konsumentenhed for aviser en husstand, og eftersom antallet af husstande i Danmark er stigende, fås et faldende oplag pr. husstand. I 60'erne solgtes gennemsnitligt én avis pr. husstand. Dette tal faldt i begyndelsen af 70'erne til det nuværende niveau, som er ca. 0,85 avis pr. husstand.

Arbejdskraftprognosen har forsøgt at forklare de svingninger, der har været i forløbet med forskellige faktorer, og er kommet frem til det resultat, at avisprisen og reallønsudviklingen er bestemmende for oplaget. Udviklingen kan altså forklares alene med den relative avispris, dvs. avisprisen i forhold til prisen på andre varer. Hvis denne pris stiger, køber vi færre aviser, hvis aviserne bliver billigere, køber vi flere.

Denne konklusion er ny og overraskende. Den siger nemlig, at aviser er en luksusvare (stor priselasticitet), som bliver købt hvis man har råd til det, og skåret bort hvis avisprisen stiger kraftigt. Tidligere har den almindelige opfattelse været, at avisen er en nødvendigheds-vare (lille priselasticitet), som bliver købt næsten uanset prisen. Dette var således opfattelsen i betænkningen fra 1969, som i dette spørgsmål byggede på Max Kjær Hansens teori fra 50'erne.

Hvad skal man nu mene om den sag?

Spørgsmålet har jo utrolig stor betydning for hele diskussionen om statsstøtte. Hvis man accepterer Arbejdskraftprognosens teori, er der lagt låg over avissalget fordi reallønnen i øjeblikket stagnerer eller falder. Hvis derfor avisprisen fortsat skal

stige mere end prisen på andre varer fordi bladhusenes økonomi er i krise, vil det forværre denne krise at støtte oprettelsen af nye dagblade. Disse vil jo ikke kunne henvende sig til folk, som (af økonomiske grunde) ikke læser avis i dag, men blot tage markedsandele fra de eksisterende dagblade - og dermed uddybe den økonomiske krise.

Dette er blot nævnt som eksempel. Der åbner sig flere andre perspektiver på diskussionen, som jeg ikke skal komme ind på her. Mit ærinde er først og fremmest at påpege, at Mediekommissionens betænkning slet ikke tematiserer sådanne problemstillinger. Kommissionen har ukritisk accepteret Arbejdskraftprognosens teori, fordi der blot er tale om et ukritisk referat af prognosens resultater.

Der stilles ikke spørgsmålstejn ved prognosens præmisser eller metoder, ja de refereres ikke en gang, de accepteres blot.

Kritik af Arbejdskraftprognosen

Arbejdskraftprognosens resultater beror på simpel matematik, som selvfølgelig kan kritiseres. Den ser helt bort fra forhold som avisernes indhold og kvalitet, dagbladsbranchens struktur og interne konkurrence samt forhold som det politiske ståsted for de aviser, som den enkelte køber har at vælge imellem. Prognosens konklusion bygger på de eksisterende tilstande, og kan derfor ikke sige noget om hvordan efterspørgslen efter aviser vil ændre sig, hvis udbuddet bliver mere nuanceret, hvad det netop vil blive, hvis det f.eks. bliver muligt at starte nye blade.

Arbejdskraftprognosens talmateriale kan også kritiseres. De anvendte oplagstal stammer fra Dansk Oplagskontrol uden korrektion, på trods af, at mange aviser ikke var tilsluttet denne oplagskontrol tidligere, og derfor ikke er med. De anvendte tal for antallet af husstande kan anfægtes, da ingen ved, hvor mange husstande der egentlig er i Danmark; Dansk Media Komité, Danmarks Statistik og Post- og Telegrafvæsenet opererer med hver sine tal. Desuden forudsættes det, at en husstand er en husstand, og at denne ikke har ændret størrelse siden 1955, hvad den imidlertid har (fra ca. 3 personer pr. husstand i 1960 til ca. 2,3 nu). Endelig har

det ikke været muligt at skaffe oplysninger om avisprisernes udvikling, hvorfor forbrugerprisindexet for 'aviser og blade' er anvendt. Dette index har udviklet sig anderledes og er steget kraftigere end avisprisen. Det er ikke usandsynligt at usikkerhederne i disse sæt af talmaterialer tilsammen vil kunne anfægte konklusionen.

Den 'simple' matematik, som er anvendt i Arbejdskraftprognosen, er regressionsligninger. Det er dem som anvendes, når man angiver salget af iskager som forklaring på antallet af drukneulykker: uanset hvor mange andre faktorer, der inddrages, er der kun disse to, som 'følges ad' i tabellerne (med en nøjagtighed på 97%!). Eller med andre ord: Den sammenhæng, som Arbejdskraftprognosen finder mellem oplag, indkomst og avispris kan meget vel skyldes, at disse tre faktorer hver især er afhængige af en 4. faktor.

I denne sammenhæng spiller det måske ind, at prognosen kun omhandler årene 1955-80. I perioden 1930-45 (krisen og krigen) steg det samlede avisoplag med omkring 50% (oplaget pr. 100 indbyggere fra 29 til 42), hvilket antyder, at efterspørgslen efter aviser ikke kun er et spørgsmål om penge.

Hvad med avisprisen?

Det kan godt være, at en nærmere analyse vil underbygge Arbejdskraftprognosens teori. I så fald må det konstateres, at en stor gruppe mennesker i Danmark ikke læser avis fordi de ikke har råd til det.

Måske kræver det en husstand med to indkomster at få råd til at holde avis, og måske er det netop stigningen i antallet af enlige i 70'erne, som er forklaringen på den konstaterede udvikling.

I så fald må det være et væsentligt samfundsanliggende, at nedbringe avisprisen. Det forekommer derfor malplaceret, at Mediekommissionen - som jo har accepteret Arbejdskraftprognosens teori - anbefaler dagbladene en 'optimal prispolitik', dvs. højere avispriser. Det sker ud fra det synspunkt, at "dagbladene ville kunne have opnået et bedre økonomisk resultat gennem højere priser.... Forklaringen kan være,

at ønsket om at fastholde et stort oplag, uanset prisen herfor, dominerer." (side 47). Det forslag om annoncekompensation, som et mindretal i kommissionen anbefaler, lider af samme fejl, idet det følger af dette forslag, at "hvis bladene kan få læserne til at betale mere for avisen, vil støtten øges." (Information 10. nov. 1982).

Efter min mening må det være et krav til enhver støtte-foranstaltning, at den medfører fald i avisprisen og stigning i aviskvaliteten.

Hvad er formålet?

Ved at overtage Arbejdskraftprognosens resultater ukritisk, har Mediekommissionen accepteret en analyse, som ikke er lavet med det formål at give et bidrag til debatten om statsstøtte til dagspressen. Prognosens formål er et helt andet, nemlig (som prognosens titel antyder) at medvirke til at nedbringe antallet af grafiske arbejdere på dagbladene.

Til dette formål kan man godt acceptere en forudsætning om, at 'alt andet lige' vil det samlede oplag falde frem til 1985. Men til Mediekommissionens formål er dette perspektiv for snævert. Det aktuelle fald i oplagstallene kan være en 'lokal' afvigelse fra en ellers øvrige stigende trend. Hvilket meget vel kan vise sig at være tilfældet.

Det er derfor katastrofalt for debatten om pressestøtte, at Mediekommissionen ukritisk har valgt at bygge på materiale, som branchen selv har bearbejdet med henblik på et andet formål end det, som er kommissionens.

Som læser af betænkningen er man tvunget til at acceptere de tilsyneladende objektive tal - eller at sætte sig grundigt ind i de flere hundrede sider vanskeligt tilgængelig matematik, som udgør Arbejdskraftprognosen.

Bedriftssammenligningerne

Den samme problemstilling gør sig gældende for betænkningens behandling af dagbladenes regnskaber. I kapitel 5 refereres tal fra Den grafiske Højskoles såkaldte Bedriftssammenligninger, som sammenstiller tal fra en række dagblades regnskaber.

Igen er det umuligt at vurdere disse tal uden at have Bedriftssammenligningerne ved hånden. Der refereres hverken forudsætninger, metode eller forbehold. Tal og konklusioner fra Bedriftssammenligningerne accepteres som objektive kendsgerninger, på trods af, at der kan rejses en række indvendinger mod disse. Til forskel fra Arbejdskraftprognosens oplysninger, er det imidlertid umuligt at vurdere regnskabstallene i kapitel 5 på egen hånd. Bedriftssammenligningerne er nemlig fortrolige - 'af hensyn til dagbladenes anonymitet'.

End ikke Mediekommisionens medlemmer har haft adgang til disse rapporter. Det har kun en lille gruppe forskere, som kendte dem i forvejen, og som refererer tal og konklusioner ukritisk, bl.a. fordi de selv har været med til at lave rapporterne.

Det er fuldstændig uacceptabelt, at skulle være nødt til at diskutere ud fra konklusioner, som ikke kan kontrolleres. Kan det virkelig passe, at den offentlige debat om pressestøtte skal foregå på disse vilkår? Det er mig totalt uforståeligt, at Mediekommisionens medlemmer alle har accepteret at skrive under på konklusioner, som de ikke har haft en jordisk chance for at forholde sig kritisk til.

Vi andre, som skal læse betænkningen, kan jo heldigvis tillade os at sige, at vi ikke anerkender disse oplysninger, når vi ikke kan kontrollere dem. Herefter smuldrer det meste af betænkningen væk mellem hænderne på os. Alle oplysninger om at dagspressen skulle være i økonomiske vanskeligheder stammer nemlig fra disse Bedriftssammenligninger.

Dagbladenes økonomi

Jamen har dagbladene økonomiske problemer? Kan det dokumenteres eller blot

sandsynliggøres?

Desværre er der ikke plads til i denne anmeldelse at komme ind på den meget omfattende kritik, som kan rejses mod Bedriftssammenligningerne.

I forhold til Mediekommissionens betænkning er det egentlig også ligegyldigt, for der er et andet spørgsmål, som er mere påtrængende: Hvis det er rigtigt, at dagbladene er i økonomisk krise, hvad har det så med spørgsmålet om statsstøtte at gøre?

Spørgsmålet virker banalt, men er det ikke. Hvis man nemlig svarer, at der er den sammenhæng, at et ringe regnskabsresultat fører til bladlukning, er man ude på glatis.

Ifølge Bedriftssammenligningerne var dagbladenes økonomi nemlig nogenlunde tilfredsstillende i slutningen af 60'erne, hvor bladdøden virkelig var voldsom. Omvendt er overskuddet tilsyneladende raslet ned efter 1975, hvor bladdøden ophørte.

Ifølge Mediekommissionens betænkning (side 45) må en række dagblade have kørt med dundrende underskud igennem en årrække. Man kunne derfor spørge, hvorfor disse blade ikke er lukket. Hvorfor har der ikke været masse-bladdød i 70'erne? Stillet overfor dette spørgsmål, svarer økonomerne bag Bedriftssammenligningerne, at dagbladene har været nødt til at stifte gæld (se f.eks. Information 18. sep. 1980). Men hvis Bedriftssammenligningerne tal er rigtige, skulle dagbladene have forøget deres gæld med et milliardbeløb i løbet af 70'erne, herunder med den hele milliard, som investeringerne i ny teknik har kostet i 70'erne. Det lyder for usandsynligt.

Derfor er der to muligheder: Enten er regnskabstallene opdigtede, eller også er der simpelthen ikke nogen sammenhæng mellem regnskabsunderskud og virksomhedslukning, når man taler om dagblade.

Der kan være tale om et både-og, for som det ofte er blevet sagt, er dagbladene ikke nogen konservesindustri (omend de både er konserverende og industri). Der er vitterligt eksempler på, at dagblade kan overleve i årevis med underskud på

regnskaberne. Og der er eksempler på blade med sunde regnskaber, som pludselig ophører.

Det er derfor Mediekommissionen burde have lavet en grundig analyse. Kommissionen burde have undersøgt, hvad der er årsagen til at et blad må lukke - i stedet for blot at bekymre sig om de ringe regnskabsresultater.

Efter min mening skal spørgsmålet om statsstøtte slet ikke afgøres ud fra regnskabstal, som kan sminkes og som bliver sminket. Det er umuligt at kontrollere tallene, selv ved lovpligtigt åbne regnskaber. I stedet må spørgsmålet afgøres ud fra en analyse af dagbladenes indbyrdes konkurrence og udmåles efter aldeles objektive kriterier, så som oplag, annonceandel, osv.

Betænkningens forslag

Det materiale, som fremlægges i betænkningen til vurdering af pressens økonomiske situation, omhandler branchen som helhed. Man må formode, at det er på baggrund af disse oplysninger, Mediekommissionen har opstillet sine forslag til, hvad der bør gøres. Og eftersom det forhåndenværende materiale siger, at det generelt står skidt til, er det meget naturligt, at kommissionen foreslår generel støtte. De forslag til foranstaltninger, hvor der er mange penge involveret, har alle karakter af generel støtte. Det gælder således fortsat momsfritagelse, reducerede posttakster og øget støtte til finansieringsformål.

Det er ikke muligt at begrunde ét eneste af kommissionens øvrige forslag med betænkningens egne oplysninger. (Det skulle da lige være forslaget om åbne regnskaber).

Der er således ingen oplysninger i betænkningen, som kan hjælpe til at afgøre, hvilke aviser der har størst behov for støtte, såfremt støtten skulle gives selektivt.

Derfor rammer forslaget om en speciel distributionsstøtte og forslaget om annoncekompensation i blinde. Begge forslag sigter mod små landsdækkende aviser, som måske ikke engang har specielt behov for støtte.

Provinsens svage lokalblade er derimod ladt i stikken. Til dem er der forslag om en nødhjælpsordning, som formentlig i de fleste tilfælde vil træde til, når det er for sent.

Mediekommissionen har alt i alt valgt at lade stå til. Den har således, ved at tage afstand fra selektive støtteordninger, gjort sit til, at den frie konkurrence kan udfolde sig i 80'erne - med fortsat bladdød som følge.

Kommissionens flertal har gjort dette med åbne øjne, idet dette flertal finder, at "tidspunktet (for selektive indgreb) i bedste fald er forpasset." (Side 92). Det citat vil jeg godt have forklaret en dag ved lejlighed.

Flertallet finder, at der ikke længere er "et differentieret pressemønster, som der kunne være mening i at søge opretholdt." (Side 92). Dette citat udtrykker en kold kynisme overfor bladdød i provinsen. To sider forinden var der ellers "udbredt enighed" om "det ønskværdige i at en pressepolitik fastholder og helst også øger mangfoldigheden i den trykte presse" (side 90).

For mig at se kan denne mangfoldighed kun opnås ved at forhindre yderligere bladdød og samtidig satse kraftigt på oprettelsen af nye 2. aviser i provinsen. Kraftigt betyder i denne sammenhæng med betydelig flere penge, end Mediekommissionens flertal har været parat til at foreslå.

Politisk studehandel

Det er en væsentlig forklaring på betænkningens 'laden stå til', at arbejdet i kommissionen har været pragmatisk bestemt. Flertallets indstilling er blevet til uden smålig hensyn til overvejelser over 'pressens demokratiske funktion' og lignende. Der har været tale om en politisk studehandel, hvor det på forhånd var forudsat, at dagbladernes arbejdsgivere skulle kunne acceptere resultatet. Arbejdsgiverne har således i praksis haft vetoret.

Derfor ligner betænkningerne fra 1969 og fra 1982 hinanden. Begge kanoniserer arbejdsgivernes synspunkter. Forskellen er blot den, at betænkningen fra 1969

slæber afsted med en uhensigtsmæssig analyse, som ikke svarer til betænkningens forslag. Den fejl har betænkningen fra 1982 ikke gentaget, fordi 'analysen' er amputeret til et minimum.

Medieforskningen har et væsentligt medansvar for denne situation, fordi der ikke eksisterer analyser af den konkurrenceform, som afløste 4-bladskrigen - analyser af en sådan tyngde, at det ville have været umuligt for kommissionen at ignorere dem.

Før der tilvejebringes sådanne analyser, er det umuligt at sige noget om årsagerne til bladdød - og dermed om, hvad der kan gøres for at forhindre bladdøden fremover.

Indtil der foreligger sådanne oplysninger, må vi acceptere, at dagspressen styres af købmandslogik: Den enes død - den andens brød.